

2025

Plnění standardu VKIS v knihovnách Zlínského kraje v roce 2025

Plnění standardu veřejných knihovnických a informačních služeb v knihovnách Zlínského kraje v roce 2025

Obsah

Úvod	1
Vymezení jednotlivých standardů	2
Plnění sledovaných kritérií v roce 2025.....	3
Všechny standardy splnily	5
Porovnání okresů.....	5
Analýza podle velikostních kategorií	6
Hlavní trendy a meziroční změny (2021–2025).....	8
Doporučení pro knihovny	9
Závěr	10
Přílohy.....	10

Úvod

Vyhodnocení plnění standardu veřejných knihovnických a informačních služeb (dále jen VKIS) vychází z aktualizovaného [Metodického pokynu Ministerstva kultury České republiky k vymezení standardu VKIS poskytovaných knihovnami zřizovanými a/nebo provozovanými obcemi a kraji na území České republiky z roku 2023](#).

Hodnoty indikátorů stanovených standardem jsou definovány jako optimální, což znamená, že jejich dosažení garantuje dobré podmínky pro poskytování služeb uživatelům knihoven.

Pro účely vyhodnocení standardu krajská knihovna využila statistická data o činnosti veřejných knihoven Zlínského kraje za rok 2025.

Vymezení jednotlivých standardů

Ukazatele jsou uváděny v osmi velikostních kategoriích obcí:

	Kategorie podle velikosti obcí							
	1	2	3	4	5	6	7	8
	do 500 ob.	do 1000 ob.	do 3000 ob.	do 5000 ob.	do 10000 ob.	do 20000 ob.	do 40000 ob.	nad 40000 ob.
Provozní doba knihovny týdně	4–10 hod.	5–15 hod.	15–23 hod.	23–28 hod.	28–40 hod.	40–45 hod.	45–50 hod.	50 a více hod.
Studijní a relaxační místa	4–5	6–8	9–10	10–18	20–28	28–70	70–120	120 a více
Přístup k internetu (počet stanic)*	1–2	2	2–3	3–5	5–10	10–15	15–20	20 a více
Vzdělávací, kulturní a komunitní aktivity knihoven	4–6	6–20	20–40	40–80	80–150	150– 300	300– 600	600– 1100
Plocha knihovny	60 m ² na 1000 obyvatel							
Elektronický katalog na internetu	Obce nad 500 obyvatel mají on-line katalog.							
Tvorba knihovního fondu¹	30–45 Kč / 1 obyvatel							
	7 % roční obnovy fondu ve volném výběru							
Umístění knihovny v obci	Umístění knihovny v centru sídelního útvaru nebo v blízkosti centra. (docházková vzdálenost max. 15 minut pěší chůze nebo jízdy veřejným dopravním prostředkem hromadné dopravy nebo autem).							
Webová prezentace knihovny	Mají splňovat všechny kategorie.							
Pracovníci knihovny a jejich vzdělávání	Minimálně 48 hodin ročně na pracovníka profesionální knihovny. V knihovnách s provozní dobou kratší než 15 hodin týdně absolvuje pracovník odborné vzdělání v rozsahu nejméně 8 pracovních hodin ročně.							
Měření spokojenosti uživ.	Zjišťuje se každých 5 let pomocí standardizovaného dotazníku (ankety).							

¹ Viz *Standard pro dobrý knihovní fond: metodický pokyn Ministerstva kultury k vymezení standardu doplňování a aktualizace knihovního fondu pro knihovny zřizované a/nebo provozované obcemi na území České republiky*. 1. vydání. Praha: Národní knihovna České republiky - Knihovnický institut, 2017. 20 stran. ISBN 978-80-7050-689-9.

Spolupráce se vzdělávacími institucemi	Knihovna podle svých možností a velikosti spolupracuje se školou/školským zařízením.
Služby pro uživatele se specifickými potřebami	Knihovny poskytují služby všem uživatelům na principu rovnosti s omezeními vyplývajícími z právních předpisů.

* Pokud knihovna nabízí připojení pomocí wifi, počet veřejně přístupných stanic je možné snížit.

Plnění sledovaných kritérií v roce 2025

V následujících tabulkách jsou vyhodnoceny všechny výše uvedené standardy kromě umístění knihovny v obci, spolupráce se vzdělávacími institucemi a služeb pro uživatele se specifickými potřebami, které nelze na základě statistik odesílaných do NIPOS vyhodnotit.

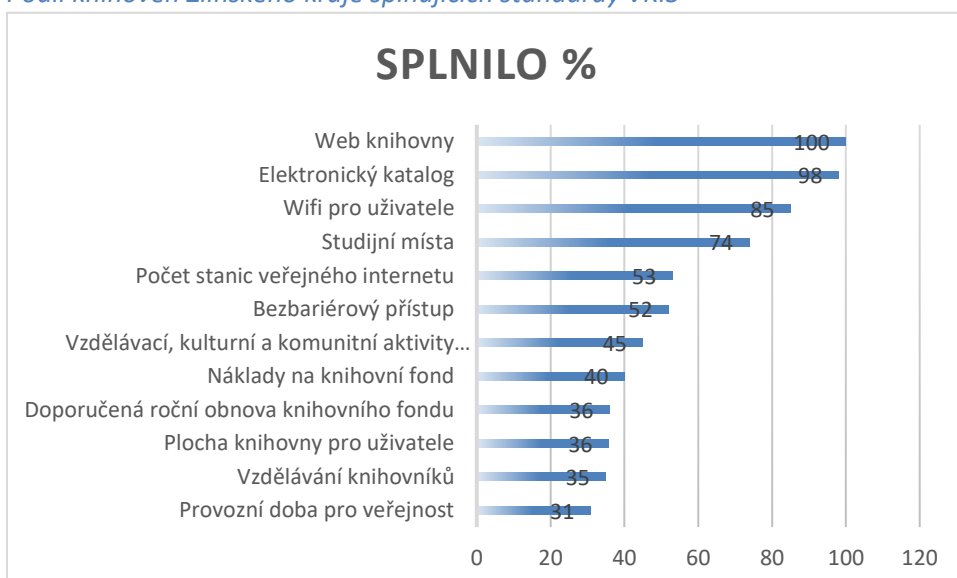
Standard elektronický katalog je podle metodického pokynu vyhodnocován jen u knihoven v obcích nad 500 obyvatel a plocha knihovny je sledována jen u větších knihoven – v obcích nad 1000 obyvatel.

Knihovny kraje plní především standardy: web knihovny, elektronický katalog, většina knihoven poskytuje wifi připojení a má pro své uživatele k dispozici doporučený počet studijních a relaxačních míst.

40 % knihoven dává minimální doporučené finance na nákup knihovního fondu a 36 % všech knihoven plní doporučenou obnovu knihovního fondu. V roce 2025 byla využita jiná metoda výpočtu procenta obnovy knihovního fondu, která jako základ pro výpočet nevyužívá celkové množství knihovních jednotek v příslušné knihovně, ale doporučený knihovní fond – tj. 2 knihovní jednotky na obyvatele obce.

Nejméně knihoven plní indikátor doporučené provozní doby, který plní v kategorii č. 2 (501 – 1000 obyvatel) jen 19 % knihoven – viz dále.

Podíl knihoven Zlínského kraje splňujících standardy VKIS

Počty knihoven Zlínského kraje, které splnily jednotlivé standardy v roce 2025

Kritérium	Doporučeno pro	Počet knihoven, u nichž se kritérium sleduje	Splnilo knihoven	Splnilo %
Web knihovny	všechny knihovny	301	300	100 %
Elektronický katalog	knihovny v obcích nad 500 obyvatel	206	201	98 %
Wifi pro uživatele	všechny knihovny	301	257	85 %
Studijní místa	všechny knihovny	301	222	74 %
Počet stanic veřejného internetu	všechny knihovny	301	161	53 %
Bezbariérový přístup	všechny knihovny	301	158	52 %
Vzdělávací, kulturní a komunitní aktivity knihoven	všechny knihovny	301	134	45 %
Náklady na knihovní fond	všechny knihovny	301	120	40 %
Doporučená roční obnova knihovního fondu: 7 %	všechny knihovny	301	107	36 %
Plocha knihovny pro uživatele	knihovny v obcích nad 1000 obyvatel	113	41	36 %
Vzdělávání	všechny knihovny	301	105	35 %
Provozní doba pro veřejnost	všechny knihovny	301	93	31 %

Všechny standardy splnily

Celkem 11 knihoven v kraji v roce 2025 splnilo všechny sledované standardy. Niže uvedené knihovny poskytují svým uživatelům dobré podmínky pro poskytování knihovnických služeb.

Profesionální knihovny	Neprofesionální knihovny
Koryčany Halenkov Hovězí Karolinka Nový Hrozenkov Slavičín Vizovice	Křekov Rajnochovice Rudimov Rusava

Porovnání okresů

Na základě statistických dat z jednotlivých oblastí (okresů) Zlínského kraje za rok 2025 lze provést následující srovnání počtu knihoven, které plní jednotlivá kritéria:

Kritérium (počet knihoven)	Kroměříž (77)	Uh. Hradiště (77)	Vsetín (60)	Zlín (87)
Bezbariérový přístup	32	40	38	48
Wifi pro uživatele	64	68	44	81
Provozní doba	18	27	18	30
Náklady na fond	32	27	23	38
Obnova fondu (min. 7 %)	24	16	23	44
Plocha knihovny (jen obce nad 1000 ob.)	9	8	13	11
Studijní místa	67	47	42	66
Přístup k internetu	49	32	29	51
Elektronický katalog (jen větší obce)	33	58	54	56
Vzdělávání pracovníků	12	19	41	33
Komunitní aktivity	24	31	33	46

Okres Zlín vykazuje nejvyšší počty splněných standardů zejména v oblasti **wifi připojení** (plní 93 % knihoven), dále u **nákladů na knihovní fond a jeho obnovu** (plní 51 % knihoven).

Okres Vsetín vyniká v oblasti **profesního vzdělávání zaměstnanců**, kde standard splňuje 41 knihoven (68 %), což je nejvíce v kraji i přes nižší celkový počet knihoven v okrese. Rovněž vyniká v plnění kritéria **počtu vzdělávacích, kulturních a komunitních aktivit** (plní 55 % knihoven okresu).

Okres Uherské Hradiště je neúspěšnější v zavádění **on-line katalogů** (mají všechny knihovny okresu, 58 knihoven ve sledovaných kategoriích) a zajištění **wifi připojení** (68 knihoven).

Okres Kroměříž dosahuje velmi dobrých výsledků v počtu **studijních míst** (plní 67 knihoven, tj 87 % knihoven okresu) a **počtu internetových stanic**.

Všechny okresy se shodují v plném nebo téměř stoprocentním zajištění **webových stránek knihoven**, což je základní předpoklad pro informovanost uživatelů v digitální éře.

Analýza podle velikostních kategorií

Porovnání plnění standardů VKIS ve Zlínském kraji za rok 2025 ukazuje výrazné rozdíly mezi malými obcemi a většími městy, přičemž každá kategorie čelí jiným výzvám:

- **Malé obce (Kategorie 1 a 2 – do 1 000 obyvatel):**
 - Tvoří většinu sítě knihoven v kraji (188 z 301).
 - Dosahují **téměř 100% úspěšnosti v oblasti webových stránek** a velmi vysokého pokrytí **wifi** (cca 83 %).
 - **Kategorie 2 (501–1 000 obyv.)** má největší problém s plněním **provozní doby** – tento standard splňuje pouze **19 %** knihoven v této kategorii. Na druhou stranu tyto knihovny vykazují vysokou aktivitu v **komunitních a vzdělávacích akcích** (44 knihoven).
- **Střední obce (Kategorie 3 – 1 001 až 3 000 obyvatel):**
 - Tato kategorie (83 knihoven) vykazuje nejlepší výsledky v **profesním vzdělávání pracovníků** (39 splněných).
 - Mají také vysoký podíl **bezbariérových prostor** (51 knihoven, tj. cca 61 %).
 - Standard **elektronického katalogu** zde plní všech 83 knihoven.
- **Města a větší sídla (Kategorie 4 až 8 – nad 3 000 obyvatel):**
 - Větší knihovny plní standardy **wifi, webové prezentace a on-line katalogu ve 100 % případů**.
 - **Provozní doba** je u větších měst plněna mnohem lépe než u malých obcí (např. v kategorii 3 001–5 000 obyv. splňuje 9 z 11 knihoven).
 - **Kategorie 8 (nad 40 000 obyv. – KKFBZ)** splňuje téměř všechny sledované standardy (včetně bezbariérovosti a studijních míst), s výjimkou standardu plochy knihovny a vykázaných hodin profesního vzdělávání dle metodiky.

Klíčové postřehy:

1. **Dostupnost internetu:** Zatímco wifi je standardem ve všech velikostních kategoriích, počet **pevných stanic internetu** v nejmenších obcích zůstává vysoký (88 z 95), zatímco ve větších městech se jejich počet úměrně snižuje ve prospěch bezdrátového připojení.
2. **Knihovní fond:** Náklady na nákup fondu plní nejlépe nejmenší obce do 500 obyvatel (35 knihoven) a města nad 5 000 obyvatel (téměř všechny).
3. **Prostory:** Plocha knihovny (min. 60 m² na 1000 obyvatel) je sledována až od obcí nad 1 000 obyvatel. V kategorii 1 001–3 000 obyvatel tento standard splňuje 32 z 83 knihoven.

Všechny velikostní kategorie bez rozdílu úspěšně zajišťují **základní digitální přítomnost** (web a on-line katalogy), ale liší se v personálních a provozních možnostech (vzdělávání, otevírací doba).

Plnění standardů podle velikostních kategorií knihoven

	Knihovny v kraji, které plní	do 500	501– 1000	1 001– 3 000	3 001– 5 000	5 001– 10 000	10 001– 20 000	20 001– 40 000	více než 40 000
Kategorie podle počtu obyvatel		1	2	3	4	5	6	7	8
Počet knihoven	301	95	93	83	11	10	4	4	1
Bezbariérový přístup	158	37	42	51	10	9	4	4	1
wifi pro uživatele	257	78	78	71	11	10	4	4	1
Provozní doba pro veřejnost	93	29	18	22	9	8	3	3	1
Náklady na knih. fond	120	35	32	28	8	9	3	4	1
Obnova knih. fondu, min. 7 %	107	40	33	22	3	4	1	3	1
Plocha knihovny, min. 60 m ² /1000 obyv.	41	-	-	32	4	3	1	1	0
Studijní a relaxační místa	222	78	58	56	11	10	4	4	1
Přístup k internetu	161	88	17	34	7	7	3	4	1
Web knihovny	300	94	93	83	11	10	4	4	1
El. katalog na internetu	201	-	88	83	11	10	4	4	1
Vzdělávací, kulturní a komunitní aktivity	134	32	44	33	7	9	4	4	1
Vzdělávání pracovníků knihovny	105	22	34	39	3	6	1	0	0

Hlavní trendy a meziroční změny (2021–2025)

Při pohledu na vývoj plnění standardů v letech 2021–2025 (viz tabulka) lze sledovat několik významných trendů:

- Nejvýraznější pozitivní posun je patrný u **vzdělávacích, kulturních a komunitních aktivit**. Počet knihoven splňujících tento standard vzrostl ze 44 v roce 2021 na **134 v roce 2025**. To potvrzuje postupnou proměnu knihoven v živá komunitní centra.
- Stabilně roste počet knihoven, které vynakládají doporučené **finance na nákup knihovního fondu** (nárůst z 84 na 120 knihoven).
- Pozitivní trend vykazuje také zajištění **bezbariérového přístupu** (z 139 na 158) a dostupnost **wifi připojení** (z 222 na 257).
- Evidujeme záměrný **pokles počtu pevných stanic veřejného internetu** (ze 193 na 161). Tento pokles je způsoben tím, že knihovny upřednostňují kvalitní wifi připojení pro vlastní zařízení uživatelů, což standardy umožňují.
- **Profesní vzdělávání**: I přes meziroční pokles v roce 2025 (105 knihoven oproti 116 v roce 2024) má tento indikátor v pětiletém horizontu od roku 2021 stále **stoupající tendenci**.
- Výrazný skok v plnění standardu obnovy fondu v roce 2025 (107 knihoven oproti 24 v roce 2024) je dán **využitím nové metody výpočtu**, která se odvíjí od doporučeného fondu (2 jednotky na obyvatele), nikoliv od celkového stávajícího množství knih v knihovně.

Vývoj plnění standardů v letech 2021–2025

	Splnilo knihoven				
	2021	2022	2023	2024	2025
Provozní doba knihovny pro veřejnost týdně	95	92	97	93	93
Náklady na knihovní fond	84	92	106	110	120
% obnovy knihovního fondu	106	19	21	24	107
Plocha knihovny pro uživatele	35	36	36	40	41
Bezbariérový přístup	139	144	146	153	158
Počet studijních míst pro uživatele	221	222	225	223	222
Počet stanic veřejného internetu	193	180	176	167	161
wifi připojení	222	239	243	253	257
Elektronický katalog	197	200	201	200	201
Vzdělávání	38	71	95	116	105
Vzdělávací, kulturní a komunitní aktivity knihoven	44	90	103	118	134
Měření spokojenosti uživatelů knihovny	193	1	-	-	-

Doporučení pro knihovny

Na základě vyhodnocení trendů ve Zlínském kraji a platných metodických pokynů Ministerstva kultury lze pro budoucí rozvoj knihoven formulovat následující doporučení:

1. Proměna v komunitní a kreativní centra

Knihovny by měly pokračovat v trendu transformace z pouhých půjčoven knih na **živá místa setkávání a neformálního vzdělávání**.

- **Analýza potřeb:** Doporučuje se pravidelně zjišťovat potřeby místní komunity a přizpůsobovat jim nabídku vzdělávacích a kulturních akcí.
- **Kreativní prostory:** Budoucnost větších knihoven spočívá v budování tzv. makerspaces (kreativních dílen), které nabízejí moderní technologie, jako jsou 3D tiskárny, robotika nebo nástroje pro design a mechaniku.

2. Digitální transformace a moderní technologie

S klesajícím zájmem o pevné stanice veřejného internetu je nutné se soustředit na **kvalitní infrastrukturu pro vlastní zařízení uživatelů**.

- **Bezdrátové připojení:** Prioritou by mělo být zajištění stabilního a rychlého wifi v celém prostoru knihovny.
- **Podpora gramotnosti:** Knihovny by měly aktivně rozvíjet mediální, informační a digitální gramotnost obyvatel, aby jim pomohly orientovat se v informacích a využívat digitální technologie státu.

3. Diverzifikace fondů a služeb

Kromě tradičních tištěných knih je nezbytné rozšiřovat nabídku o **nové formáty a typy dokumentů**.

- **E-obsah:** Posilování přístupu k e-knihám, audioknihám a licencovaným databázím.
- **Netradiční sbírky:** Do fondů by měly být stále více zahrnovány i deskové hry, edukační hračky (např. Albi tužky, ozoboti) či interaktivní knihy.

4. Bezbariérovost a inkluze

Knihovny musí být přístupné pro všechny skupiny obyvatel bez rozdílu.

- **Fyzická dostupnost:** Pokračovat v odstraňování architektonických bariér, což je trend, který ve Zlínském kraji vykazuje stabilní nárůst.
- **Specifické potřeby:** Zaměřit se na služby pro seniory, osoby se zdravotním postižením (standard Handicap Friendly) nebo osoby ohrožené sociálním vyloučením.

5. Profesní rozvoj a spolupráce

Role knihovníka se mění na aktivního zprostředkovatele a lektora, což vyžaduje **soustavné vzdělávání**.

- **Vzdělávání personálu:** Udržet a zvyšovat trend v profesním vzdělávání knihovníků, aby byli schopni čelit budoucím výzvám a novým technologiím.
- **Partnerství:** Prohlubovat spolupráci se školami a dalšími místními organizacemi, zejména na propojování formálního a neformálního vzdělávání.

6. Práce s daty

Pro efektivní řízení a financování by knihovny měly pravidelně (alespoň každých 5 let) provádět **standardizované měření spokojenosti uživatelů**. Cílem by mělo být dosažení stavu, kdy více než 90 % uživatelů hodnotí služby jako dobré nebo velmi dobré.

Závěr

Veřejné knihovny ve Zlínském kraji v roce 2025 vykazují **vynikající výsledky v oblasti digitální dostupnosti**, kde 100 % knihoven disponuje webovou prezentací a 98 % knihoven v obcích nad 500 obyvatel nabízí on-line katalog. Pozitivním trendem je dynamický **nárůst komunitních a vzdělávacích aktivit**, jejichž plnění se meziročně stabilně zvyšuje, a také soustavné zlepšování **bezbariérovosti prostor**.

Hlavní výzvy pro budoucnost zůstávají v těchto oblastech:

- **Provozní doba:** Jde o nejslabší článek plnění standardů (splněno pouze u 31 % knihoven), přičemž nejkritičtější situace je v obcích od 500 do 1 000 obyvatel.
- **Financování fondů:** Pouze 40 % knihoven dosahuje na doporučenou výši nákladů na nákup knihovního fondu.
- **Transformace služeb:** V souladu s metodikou je nezbytné pokračovat v proměně knihoven na **kreativní a komunitní centra**, která podporují nejen čtenářství, ale i digitální a mediální gramotnost.

Celkem 11 knihoven v kraji v roce 2025 splnilo všechny sledované standardy, čímž svým uživatelům garantují optimální podmínky pro poskytování služeb.

Zpracovala Ing. Jana Tomancová, 10. 4. 2026

Přílohy

1. Plnění standardů VKIS v roce 2025 – okres Kroměříž
2. Plnění standardů VKIS v roce 2025 – okres Uherské Hradiště
3. Plnění standardů VKIS v roce 2025 – okres Vsetín
4. Plnění standardů VKIS v roce 2025 – okres Zlín